

אמונת חיים

גליון שבועי לתורה וחסידות שע"י מוסדות קראלי בארה"ק

גליון פה ♦ כא תמוז תשע"ד

ערב שב"ק פר' פנחס ♦ אבות א

דברות קודש

כ"ק מרן רבינו שליט"א

וידבר ה' אל משה לאמר פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כיליתי את בני ישראל בקנאתי, לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום.

בפסוק שלפנינו יש לדקדק כמה דקדוקים בראשונה למה חזר ליחסו לפנחס, הלא כבר נאמר בתחילת המעשה בפרשה הקודמת פרשת בלק, וירא פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן וגו', ורש"י פירש לפי שהיו השבטים מבזים אותו "הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו (שהוא יתרו) עגלים לעבודה זרה, והרג נשיא שבט מישראל", לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן.

וצריכים להבין מה שנקט "שבטים מבזים אותו" ולא נקט "הבריות מבזים אותו", וגם מה הוא הלשון שהיו מבזים אותו, מה בא כאן לשון בזיון, אם צדק פנחס למה לבזות אותו ואם לא צדק מה זה הבזיון ידונו אותו בבית דין שהרג נשיא מישראל והבית דין יפסוק על פי התורה, מה הוא זכאי או חייב. וגם קשה הלא הם ידעו שהוא נכד אהרן הכהן ומכל מקום ביזהו מפני שהוא גם נכד של יתרו שפיטם עבודה זרה, ולכן לכאורה מה הוסיף בזה שכתב הפסוק עוד הפעם שהוא בן אלעזר ונכדו של אהרן הכהן.

ויש שתירצו מה שנקט "השבטים" לומר שהעיקר היחוס הוא תולה בשבטים, שכל אחד יודע יחוס שבטו, וכמו שאמרו חז"ל שעתיד הקב"ה שיהיה מעיד על השבטים וכדכתיב בפסוק "שבטי י-ה עדות לישראל", ולכן היו מבזים אותו שהם מיוחסים והוא אינו מיוחס כל כך מפני שהוא מזרעו של יתרו, ובא הכתוב ליחסו אחרי אהרן לומר שהעיקר הא יחוס מצד האב ולא אחרי האם ולכן הוא אומר שמכאן והילך גם פנחס יהיה כהן לעולם וכמו אביו אלעזר.

ועוד יש לומר שהם אמרו שבא זה המעשה של אכזריות מצד אבי אמו שהוא יתרו ולא מצד אהרן שהוא אוהב שלום ורודף שלום, ולכן בא הפסוק לומר שגם זה בא מצד אהרן שאל יחשבו שאהרן לא היה קנאי, אלא שאף שהיה אוהב שלום אבל גם היה רודף שלום כלומר שרדף את השלום אם הוא נוגע לכבוד שמים ולכן הקנאות של פנחס בא גם מצד אהרן שבאופן כזה גם אהרן שהיה אוהב שלום ורודף שלום אבל כאן היה גם הוא מתנהג להיות רודף שלום ולעשות כמעשה פנחס.

ונראה עוד לומר ולתרגם מה שהקשו באופן אחר, ומקודם נביא את הפסוקים מתחילת המעשה של פנחס, מפרשה הקודמת (כה, ה) "והנה איש מבני ישראל בא ויקרב את אחיו את המדינית לעיני משה ולעיני כל עדת בני ישראל והמה בוכים פתח אוהל מועד, וירא פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מתוך העדה ויקח רומח בידו" וגו'.

ופירש רש"י שנתעלמה ממנו (כלומר ממשה) הלכה שכל הבעול ארמית קנאים פוגעים בו, ולכן געו כולם בבכיה וכו', ופנחס ראה מעשה ונזכר הלכה, אמר לו למשה מקובלני ממך הבעול ארמית קנאים פוגעין בו, אמר ל (משה לפנחס) קרינא דאיגרתא איהו ליהו פרונקא [כלומר מקריא האיגרת הוא יהיה השליח לבצע מה שכתוב בהאיגרת] ומיד ויקח פנחס רומח בידו ועשה מה שעשה.

המשך בעמ' ב'

דברי אלוקים חיים

בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל. (כה, יא)

מהו הכונה "בתוכם" וי"ל דכל לבות בני ישראל היו מלאים רוח קנאת ה', ובה ומשטמה למעשה המכוער של זמרי. אבל חסר היה להם הגבורה והאומץ לבצע בפועל מה שבקרב לבם. ופנחס גילה בפועלו מה שבלב כל אחד מישראל. חה בקנאו את קנאתי "בתוכם". היינו, פנחס גילה הקנאה אשר בתוכם, בלב כולם. ולכן, ולא כליתי את בני ישראל.

חתם סופר

בקנאו את קנאתי בתוכם (כה-יא).

על-ידי זה שקינא פינחס את קנאת ה' והרג את זמרי, החדיר ללב כל ישראל - "בתוכם" - את מידת הקנאות, שלא יוכלו לסבול בקרבם עוברי-עבירה...

שפת אמת

לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום (כה-יב).

אף על פי שהקנאות הינה לכאורה היפוכו של השלום ונראית היא כמחלוקת, בכל זאת אמרה תורה כי קנאות אמיתית וכשרה מביאה דווקא לידי שלום.

כתנות אור

יפקוד ה' אלקי הרוחות לכל בשר וגו'. (כז, טז)

אמרו חז"ל (ברכות ז'): "גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך, ומי מעכב שאור שבעיסה ושעבוד מלכות". נמצא, כי באמת הרצונות של בני ישראל הם להיות טובים, ורק בגמר המעשה אז גובר היצר, רח"ל. הוא אשר ביקש משה מאת הקב"ה: "יפקוד ה' אלקי הרוחות לכל בשר" 'רוח' הוא לשון רצון (מלשה"כ ביחזקאל א, יב: "אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו") שיקבל למעלה את הרצונות של ישראל, ואז בודאי ישאו חן וחסד לפניו.

אמרי נועם

וידבר ה' אל משה צו את בני ישראל (כח, א-ב).

צ"ו לשון חיבור, וידבר ה' אל משה השי"ת ציוה למשה רעיא מהימנא "צו את בני ישראל" שיתחבר אל בני ישראל, הר"ת של א"ת ב'ני אתון א"ב, הזדווג אליהם כאב רחמן, לדאוג עבור כל הצטרכויותיהם הגשמיים, להמשיך עליהם חסדים חיי אריכא ומזוני רויחא, אמנם עיקר העיקרים היה להם לרועה נאמן ללמד אותם דעת את ה', אשר הוא החסד הגדול שבחסדים, הס"ת של את' בני' גימ' שמ"ע, שזהו ראשית העבודה - קבלת עול מלכות שמים.

כ"ק אדמו"ר מו"ל ניץ ז"ע ב' ישועות משה

והקרבתם אשה עלה לה' (כח-ט).

אם הקרבתכם נעשית באשה - באש של התלהבות, אזי הריהו עולה לה' - השי"ת מתעלה על ידה, כמו שאמר הכתוב: "ימלא ה' כל משאלותיך" - היינו, שתמלא את כל משאלותיך ורצונותיך בה', בכוונה להגדיל תורה ולהאדיר את כבודו בעולם.

קדושת לוי

שאביה היה רשע בתואל הארמי עיי"ש ברש"י בפרשת תולדות על הפסוק ויעתר לו ולא לה.

ולכן שפיר שרק היו מבזין אותו אבל הכתוב בא ויחסו אחר אהרן שהיוחסין הולכין אחר האב ולכן ברבקה לא נתקבל תפלתה משום שאביה הוא בתואל הרשע, אבל כאן בפנחס אף מצד אמו הוא בא מיתרו שפיטם לע"ז, מ"מ העיקר הוא שמצד אביו הוא בן של אלעזר בן אהרן הכהן, ולכן אין לומר שמשום שלא היה מיוחס משום הכי לא נתקבל תפלתו, אלא שהעיקר שפשט ההלכה הוא שקנאים פוגעין בו הוא כמו שהבין פנחס לבסוף, ולכן אמר הקב"ה שאין לכם טענה על פנחס שעשה הכל כדין וכהלכה, ואדרבה ה' נותן לו את בריתו שלום והיתה לו הכהונה ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם.

והנה החטא הזה של זימרי הוא בלתי מובן, איך נשיא בישראל יעשה כזאת, והנה בספר מי השילוח (להרה"ק מרדכי יוסף מאזיביצא זצ"ל) מביא דבר נפלא וכתב בזה הלשון: ולא יעלה על הדעת לומר שזמרי היה ח"ו נואף כי מן הנואף לא עשה הקב"ה פרשה בתורה, אך יש בזה סוד דהיינו מי שמרחיק עצמו מן היצר הרע ושומר עצמו מן העבירה בכל כוחו עד שאין שביכלתו לשמור את עצמו יותר מזה, ואז כשנתגבר יצרו עליו ועושה מעשה, אז בודאי רצון השם יתברך הוא, וכעין מעשה יהודה ותמר, שהיה בת זוגו ממש, זה הענין היה וכתב גם כן, כי זמרי היה באמת שומר עצמו מכל התאוות הרעות, ועתה עלתה שהיא בת זוגו, מאחר שאין בכוחו לסלק מזה המעשה ופנחס אמר להיפך שעדיין יש בכוחו לסלק עצמו מזה, זה שכתוב ושם יש ישראל המוכה, היינו שהקב"ה הראה לפנחס אחרי המעשה שעשה, שאל יחשוב פנחס שזמרי היה נואף גמור, אבל פנחס שבא מזרע יוסף שנתברר בסיגופין ונסיונות בענין זה, ולכן הרע בעיניו מאוד על מעשה זמרי, והיה דן אותו בדין של קנאים פוגעין בו, ולכן משה רבינו לא הכניס את עצמו לדונו במיתה, אבל הקב"ה אהב את פנחס והסכים עמו, כי לפי שכלו עשה דבר גדול בקנאותו ומסר נפשו על זה ע"כ תוכ"ד.

והנה הדברים האלו מש"כ הוא חידוש גדול, והיו הרבה גדולים שלא קיבלו את דבריו בזה, כי דבריו הם פלא גדול, (עיין בספרו הנ"ל, וגם בספרי תלמידו ר' צדוק הכהן מלובלין זצ"ל הנקרא תקנת השבים, וגם בספר תפארת יונתן לר' יונתן איבישיץ זצ"ל) שכתב בפרשה זו כעין זה דחליה לחשוב בזמרי ושאר דור המדבר דור דעה אוכלי המן שיחטאו וכו', רק כל החטאים שלהם היה לשם שמים וכו' וכן כתב עוד בספרים הק' שאין לנו השגה בחטאים של אבותינו הק' ובפרט בדור דעה כדורו של דור המדבר שכתוב בזה"ק שלא יהיה עוד דור כזה דור דעה על ידיבוא המשיח ויגאלינו בגאולה השלימה.

ימי בין המצרים

והנה אנו נמצאים בפרשת פנחס שהוא נקראת בדרך כלל בימי בין המצרים, בין י' בתמוז לט' אב, ויש בזה רמזים רבים בספרים הק' וגם מובא שבפרשתנו מרומז הענין של הימים שבין י"ז בתמוז לט' באב, שבפרשה זו נזכרים כל המועדים, ולעתיד לבוא יתהפכו הימים האלו של האבילות לימי משתה ושמחה, וגם מובא שלעתיד לבוא יהיה יום י"ז בתמוז יום א' של יום טוב ו ט' באב יום האחרון של החג והימים שבאמצע יהיה כמו חול המועד זה מרמז מה שקורין בימים אלו פרשיות המועדות בפרשת פנחס.

ובספר הק' שפת אמת מובא הענין שיש בקריאת הפרשה הזו בבין המצרים, כי בפרשתנו מחזרים התמידים והמוספים והרמז בזה הוא לעורר את עם ישראל להשתוק לעבודת בית המקדש וגן מובא בספה"ק רמזים בזה שכיון שכתוב בפרשתנו עיני חלוקת הארץ ונחלת בני ישראל בארץ ישראל ויש בזה רמז על נחלת בני ישראל בארץ ישראל לעתיד לבוא בנחמת ציון וירושלים.

והעולם אומרם בדרך צחות כי פרשת פנחס כשקוראים במקומה על פי הסדר של הפרשיות חל כמעט תמיד בבין המצרים, אבל שלא במקומו בימי החגים שבהם קורין פרשיות החג מפרשת פנחס, זה לרמז שאדם הוא במקומו, הוא אין כל כך חשוב מכיון שרגילים בו וכלם מכירים אותו, אבל אם בא כאדם חשוב וכאורח במקום שאין מכירין אותו אז שם הוא נכבד בעיני העם, וכן הוא הרמז של פרשת פנחס במקומו כלומר בסדר הפרשיות ושלא כסדרן שפרשה זו הוא במועדים, וכן כתבו הסה"ק רמז שבימים האלו אפשר למצוא את השי"ת ביותר ניקל, זה מרומז בפסוק כל רודפיה השיגוהו בין המצרים, ושלא במקומו.

והיה רצון שנוכל בימים האלו להתבונן בכל מעשינו ונזכה לתקן את עצמינו עד שנזכה להגאל כבר בימים האלו, והכל תלוי רק בתשובה, וכמ"ש הרמב"ם שאין ישראל נגאלים אלא בתשובה, וכתבו הסה"ק שדי גם תשובה מועטת וכפתח של מחט, והעיקר התשובה יהיה לעתיד ע"י אליהו הנביא שזה פנחס שיתקיים הפסוק והשיב לב אבות על בנים בקרוב ע"י חסדים ורחמים מגולים אמן ואמן.

והנה יש להבין על פי פירושו איך יתכן שמשה רבינו נתעלמה ממנו ההלכה זו לגמרי עד שגעו כולם בבכיה, ורש"י כתב שלא יתכן כזאת שמשו עמד כנגד שישים ריבוא במעשה העגל ולקח את העבודה זרה ויטחן אותו עד אשר דק וגו', וכאן רפז דיו, אלא כדי שיבוא פנחס ויטול את הראוי לו עכ"ל. מ"מ קשה לפי מה שענה משה לפנחס שמקראי האיגרת הוא יהיה השליח, כלומר שיקיים מה שכתוב בה שקנאים פוגעין בה, היה לו לומר למשה "איך שכחת כל זאת", ולא אמר כך אלא שנראה מדבריו שאפשר לפרש את האיגרת הזאת כלומר ההלכה הזאת בדרך אחרת ורק משום שפנחס אמר שזה הכוונה בזאת ההלכה ולכן אמר שיקיים מה שכתוב בה לפי דבריו.

ולכן נראה לומר שמצינו לשון תפלה שנקרא פגיעה וכמו שכתוב אצל יעקב אבינו ע"ה "ויפגע במקום" (כח, יא) ופירש רש"י בשם רבותינו שהוא לשון תפילה, וכמו שנאמר "ואל תפגע בי" ולמדנו שתיקן יעקב אבינו תפילת ערבית, ולכן הכוונה במה שכתוב "קנאים פוגעין בו" שצריכים להתפלל שהבועל הארמית יחזור בתשובה, ויתמו החטאים ולא חוטאים, אבל פנחס היה סובר שפגיעה הוא מכת חרב וכמו שנאמר (שמואל ב, טז) "גש ופגע בו ויכה וימת" ולכן אמר לו משה קריינא וכו', דכיון שאתה סובר שהפירוש של פוגעין בו הוא מכת חרב, ראוי שתהיה אתה המבצע והשליח לעשות זאת ולפי זה ניחא מש"כ שנתעלמה ממנו ממש ההלכה זאת שהוא סבר שזה הכוונה הוא תפילה, אבל האמת הוא כמו שפינחס סבר שזה כפשוטו מכת מות וכן עשה פנחס למעשה.

אבל עלינו להבין אם כן למה השבטים היו מבזין אותו לומר שהוא נכד של יתרו ולכן הרג נשיא שבט מישראל, דאם הפירוש הא כמו שסבר פנחס, אם כן עליו היה לעשות כן.

ונראה לומר דהנה בפסוק נאמר "והנה איש מבני ישראל בא ויקרב אל אחיו את המדינית לעיני משה, ולעיני כל עדת בני ישראל והמה בוכים פתח אוהל מועד" ורש"י פירש שבכו מפני שנתעלמה ממשה ההלכה, אבל בתרגום יונתן כתב "ואינון בכיין וקרין שמע" דהיינו שקראו אז קריאת שמע, והמפרשים התחבטו רבות בדברי התרגום יונתן, איך נכנס קריאת שמע לכאן, עד כדי כך שבחנכת התורה מביא שיש כאן טעות סופר וצריך לומר "וקלין שמע" דהיינו ששמע פנחס קולם שבוכים בקול, ולכן קם ועשה מה שעשה, אבל בכל החומשים כתוב "בכיין וקרין שמע" שמוכן שקראו קריאת שמע.

והנה האבן עזרא פירש בפסוק "והמה בוכים" מתפללים להשם כלומר שהם פירשו שהכוונה של קנאים פוגעין בו היינו להתפלל עליו, ולכן הם התפללו לה' ובוכים שה' יתן לו שכל שיחזור בתשובה לפני יתברך.

ולפי זה אפשר לומר בדרך אפשר שמצינו בגמרא בריש מסכת ברכות בתוספות (ד"ה מאימתי) שכתב שדרכם היה להקדים קריאת שמע ואח"כ התפללו תפילת ח"י ברכות לה', וגם אפשר לומר על פי התוס' במסכת שבת (דף יא.) ד"ה כגון שכתבו שקריאת שמע גם כן נקרא תפלה, ולכן שפיר קאמר התרגום שקורא ק"ש, ויתכן גם שרק ק"ש קראו זה מש"כ האבן עזרא "מתפללים להשם" כלומר שקראו קריאת שמע שזה גם כן נקרא תפלה וכמ"ש התוס' הנ"ל.

והנה מצינו בגמרא מס' ברכות (דף ו) שמשמע שגם פנחס התפלל קודם שעשה המעשה של הריגת זמרי, דאמרו חז"ל אין עמידה אלא תפילה שנאמר בפסוק בתהילים (פרק קו) ויעמוד פנחס ויפלל (ואין ויפלל אלא לשון תפלה וכמו שהיה כתוב ויתפלל) וכן בספר הסליחות אנו אומרים "מי שענה לפנחס בקומו מתוך העדה הוא יעננו" ומבואר לכאורה דבעת קומו מתוך העדה אז התפלל ופנה בתפלה להקב"ה, ואז ענה לו ה', וכן במדרש רבה מפורש שפנחס התפלל וכן בגמרא חולין (דף קלד) קאמר שהכניס את מקבלים את הלחיים שהוא נגד התפלה שהתפלל פנחס שנאמר "ויעמוד פנחס ויפלל, ואם כן צריכין לומר שגם פנחס התפלל שישבו בתשובה, אבל נראה שמשום שראה שאין עזר התפלה הבין שהכוונה הוא "פגיעה" כפשוטו מכת מות, ולכן עשה כן הלכה למעשה.

אבל לפי זה צריכין אנו להבין למה היו השבטים מבזין אותו וכנ"ל, ונראה לומר שהם רק היו מבזין אותו שהוא בא ממשפחה של יתרו שעבד עבודה זרה, אבל לא על עצם המעשה שעשה, באם כן היו צריכין לדונו בבית דין משום הריגת אדם מישראל וכנ"ל.

אלא נראה לומר שהם ביזו אותו ואמרו שאין הכי נמי שגם אתה התפללת עליהם גם כן שיחזרו בתשובה, אבל מה שלא נענתה הוא משום שאתה בא מרשעים, ואין הקב"ה שומע תפלת צדיק בן רשע וכמ"ש אצל יצחק והרבקה שהשם שמע לקול יצחק משום שאין דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע ולכן לא נענתה רבקה משום

בינה לעיתים

ימי בין המצרים

באיתגלאי, והנה לכך קוראים אנו בס"ת תמיד בבין המצרים פרשת פנחס ששם מחכרים כל הקרבנות של פסח ושבועות ושל ראש השנה ושל סוכות, וע"י אותיות של הפרשיות קרבנות שקוראים בימים אלו, נעשה כלי למשוך אחר כך במועדות בזמנם אורות לכלים ההם כידוע לנבונים, עכלה"ק.

מאור ושמש

הטעם שקוראים פרשת המועדים בין המצרים דאיתא בספרים שלעתיד לבוא, כשתהיה הגאולה השלימה בב"א אז שבעה עשר בתמוז יהיה יום הראשון של חג ותשעה באב יהיה יו"ט האחרון של חג וי"ט ימים שבאמצע יהיו חוה"מ, וכמ"ש (ירמיהו ל"א י"ג) והפכתי אבלם לששון וכתבי (זכריה ח' י"ט) צום הרביעי וגו' יהיו לששון ולשמחה ולמועדים טובים אכ"ר בב"א, ולכן כתבו המועדים בפרשתינו.

הרה"ק מרח"ן ז"ע

והוא ענין בין המצרים, כי הימים האלו הם ימים קדושים מאוד אבל הם באתכסיא, ובכל שנה ושנה נתקנו יותר ויותר, והם כ"א יום כמנין אה"ה, כי ע"י תשובה נתקנו, והימים האלו מסוגלים מאוד לתשובה, הגם ששערי תשובה לא ננעלו ומועיל תמיד לדופקי בתשובה, אבל אותן הכ"א יום שבין המצרים הם מועילים יותר, זה פירוש הגמרא (קדושין כב:) קרקע נקנית בכסף ובשטר ובחזקה, ומאמתי הוי חזקה מכי דייש אמצרי (ב"ק ט), כי השכינה כביכול נקרא קרקע (ת"ז ת' יט לט), דהיינו מאימתי השכינה נקנית לאדם מכי דיש אמצרי, רומז לימי בין המצרים שהם מסוגלים לפרנסה

אור לשמים

שמעתי מהצדיקים רבותינו ז"ל שבין המצרים מי"ז בתמוז עד תשעה באב הוא ג"כ כ"א יום, הם כנגד כ"א יום שבין ראש השנה עד הושענא רבה, אלא שאלו הימים בין המצרים הם בהעלם, ואילו הימים מראש השנה ועד הושענא רבה ההם

עובדות התיים

לימי בין המצרים

להרב הקדוש ר' יוסלי מאוסטילא, בן הרב הקדוש מנשכ"ז, נודע פעם שהחזרה מלובלין עומד לנסוע דרך עירו אוסטילא ולהנפש שם קצת, ורצה הרב שיתאכסן אצלו. אמנם ידע, שכשהרבי מלובלין שוכב לנוח על מטה של אחרים, יארע לפעמים שהוא צועק ואומר: "אני מרגיש דקירות", ועל כן קרא אליו הרב נגר אחד ירא-שמים, וציווה לעשות מטה חדשה בשביל הרבי, שלא ישן עוד עליה שום אדם, וציווה שיטבול קודם עשייתה, ויעשה אותה במחשבה טהורה. והנגר הזה, מתחילה לא נעם לו כל העסק הזה, ויירא להכניס עצמו בדבר. אכן לא הרהיב עוז בנפשו לסרב לפקודת הרב, וקיבל על עצמו העבודה והתחיל לעשות את המטה בשפלות ובהכנעה ובשברון-לב גדול, בידעו מי הוא הקדוש אשר ישכב עליה. כאשר גמרה, הביאה מיד להרב ר' יוסלי, והרב הכניסה לבית מיוחד ונתן עליה כרים וכסתות נקיים ומגוהצים כיהות לאיש-אלוקים כזה, והעמיד שם כסא, שלחן ומנורה, וסגר את החדר על מנעול, ואת המפתח לקח אצלו, כדי שלא יכנס לשם שום אדם. לאחר איזו ימים בא החזרה מלובלין, ור' יוסלי יצא לקראתו, ובקשהו שיתאכסן אצלו, והרבי נענה לבקשתו. נתמלא ר' יוסלי שמחה, והוביל את הרבי לחדר שהכין לו, והראה לו את המטה שעשה בשבילו, וסיפר לו שאיש ירא-שמים עשאה, וביקשו שישכב לנוח קצת. הרבי עשה כן, אבל תיכף כששכב עליה התחיל מיד לצעוק בקול: "געוואלד, עס שטעכט מיר" (הוי, זה דוקר) הרב ר' יוסלי בשמעו הצעקה של הרבי נבהל מאד, ועלה בדעתו לבקשו שישכב על מטה שלו, אך ירא שמא יצעק גם כן על מטתו, ולא ירצה לשכב עליה, והיתה לו מזה חלישות-הדעת רבה, סך הכל רצה שהרבי ינפש קצת מטורח הדרך. לסוף החליט, והציע להרבי שישכב על מטתו, ונענה לו הרבי. כשקם הרבי משנתו אמר לו: טוב מאוד! החייתני. שמח ר' יוסלי על כך, ושאל לחזרה: חידוש לי רבינו, שאמר על המטה החדשה שדוקרת לו; והלא איש ירא-שמים עשאה לכתחילה בשביל רבינו. השיב לו החזרה מלובלין בזה"ל: חס וחלילה! המטה כשרה מאוד, אלא שנודפת ממנו מרה-שחורה, מחמת שנעשתה בימי בין המצרים, והנגר היה ירא-שמים, והיה מתעצב על חורבן בית-המקדש בשעת עשייתה.

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. (כ"ה. י"א)

הרה"ק ר' פינחס מקוריץ ז"ע שאל את המגיד ממעזריטש: מפני מה תלמידים רבים כרוכים אחרים ורק מעטים מתרבים אלי? החזיר לו המגיד, אגיד לכם את טעמו של דבר, פרשת חקת ובלק וכן מטות ומסעי שבתורה הן פעמים נפרדות ופעמים מחוברות, הכל לפי המצב שבלוח השנה, אך פרשת פינחס נפרדת היא תמיד, וכל כך למה? לפי שפינחס היה קנאי גדול לאמת וקשה היה להתחבר עמו, כוונתו היתה שרבי פינחס מקוריץ היה מדקדק מאד בעצמו שלא להכשל אפילו בנדנד שקר.

הנני נותן לו את בריתי שלום (כה, יב)

כל מעשה קנאות או מחאה שקל החזון איש לגופו של ענין, עפ"י דעת תורה צרופה. פעם באו קבוצת עסקנים אל החזון איש וביקשוהו שייצא במחאה על נושא מסויים, שלדעתם רק מחאתו תועיל. החזון איש התנגד. לאחר שהרבו להפציר בו אמר להם: "מדוע אין אתם עצמכם יוצאים במחאה גלויה?" השיבו לו: "לנו אף אחד לא ישמע... השיבם החזון איש מיניה וביה": אם אף אחד לא ישמע לכם, למה שאני אשמע.

(פאר הדור)

ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה

לפני פטירתו שלח הגאון רבי שמעון סופר לקרוא אליו את ראשי הקהילה של קראקא: ואמר להם, דעו לכם רבותי, שכל רועה מסור לצאנו, ודואג להוציא-למרעה ומקפיד, שלא יאונה להם כל רע, אבל מסירותו זו אינה מכוונת דווקא, לטובת הצאן אלא לטובת עצמו הוא, דואג להם מפני שהם נכסיו ורכושו אבל לא כן הוא רועה ישראל, שבשעה שהוא, דואג לעדתו צריכה להיות דעתו נתונה לא לטובת הנאה עצמית שהעדה מעניקה לו פרנסה וכבוד, אלא לטובתם בלבד וזהו הפירוש, "ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה" שלא יהיה כצאן אשר אין להם רועה שאין דעתו של הרועה נתונה להם אלא לעצמו.

הליכות חיים

האיך משכחת ליה פסח שבישלו בחמי טבריה

בחמי טבריה חייב משום שעבר על "צלי אש", מכוונים על כל המקרים הדומים במהותם לחמי טבריה, היינו כל מקור חום שתולדתו מהחמה. והחידוש בכך הוא, שעל אף שבשבת אינו חשוב כמבשל, לגבי קורבן פסח המבשל בצורה זו עובר על איסור. אבל אין הכוונה דוקא למים שמקורם מחמי טבריה, ותירוץ זה מדוייק בדברי רש"י שם שכתב במסכת פסחים (מ"א ע"א) ח"ל: "חמי טבריה, מעינות רותחין". עכ"ל וכוונתו שאין הכוונה "חמי טבריה" למים מטבריה, ממש, אלא זה לשון לדוגמא בעלמא, והכוונה למעינות רותחין. ודו"ק.

(ז) בספר "מרפסין איגרי" עה"ת הובא ליישב כי תיתכן אפשרות לבשל קורבן פסח בחמי טבריה, על ידי צינור שדרכו הזרימו את המים שמקורם בחמי טבריה לירושלים, וכפי שמצינו בגמרא במסכת שבת (ל"ט ע"א) שהיו נוהגים להעביר מים שמקורם בחמי טבריה בצינורות.

(ח) עוד הובא שם ליישב עפ"י המובא בחז"ל שלעתידי לבוא "עתידה ארץ ישראל להיעשות כולה ירושלים". לפי זה, לעתיד לבוא תיתכן בהחלט מציאות שבו יבשלו בשר קורבן פסח בחמי טבריה. (ע"כ).

(ט) לכאורה היה נראה ליישב כי בזמן היתר הבמות היה ניתן להקריב קורבן פסח אף בטבריה, ולכן באותה העת הייתה אפשרות אף לבשלו בחמי טבריה. – ואולם להלכה קי"ל שאין מקריבין פסח בבמה קטנה, רק בבמה גדולה, וכמבואר ברמב"ם הלכות קרבן פסח (פ"א ה"ג).

(י) לענ"ד נראה ליישב בס"ד עפ"י הידוע כי המקור לחומם של המים המצויים בחמי טבריה, הוא - פתחו של הגיהנום המצוי באותו מקום, והמים מתחממים מהחום העצום שבוקע מפתחו זה.

ובמסכת עירובין (י"ט ע"א) שנינו: "אמר רבי ירמיה בן אלעזר: שלשה פתחים יש לגיהנום, אחד במדבר ואחד בים ואחד בירושלים".

מעתה כל שנותר, הוא לחמם מים על פתח זה הנמצא אף בירושלים ובכך יתקבלו מים רותחים זהים לחלוטין למים שמצויים בחמי טבריה.

מאת הרב **גמליאל הכהן רבינוביץ** שליט"א מח"ס גם אני אודך

ממש, אי אפשר דרחוק מירושלים הרבה, והפסח נשחט בארבעה עשר, ואמרתי אין זו קושיא דאפשר להביא חמי טבריה לירושלים ברגע על ידי שד, או יוליך השד בשר הפסח לטבריה ברגע ויצלו אותו שם בני אדם, וכמ"ש בעירובין (דף מ"ג) בהנך שב שמעתתא דאתמר בצפרא בשבתא קמיה דרב חסדא בסורא, ובהדי פניא דשבתא קמי דרבא בפומבדיתא, ומסיק בגמרא דילמא יוסף שידא אמרינהו, ע"ש. (עכ"ל).

ולכאורה יש לתמוה מה שכתב שאפשר להוליך את בשר הפסח לטבריה, והרי בכהאי גוונא נפסל הפסח ביוצא, ומצוה ליישב דבריו הקדושים.

(ד) עוד כתב שם בעל הבן איש חי זצ"ל, ח"ל: אי נמי ע"י שם שעשו בקפיצת הדרך ברגע אחד מירושלים לטבריה, וכמו שמצינו ברבינו מהר"ח ז"ל שהלך מירושלים לדמשק בקפיצת הדרך ברגע, כשביקש ממנו השר לפתוח מי גיחון, וכנזכר בשם הגדולים. (עכ"ל).

(ה) עוד כתב שם הבן איש חי: ח"ל: עוד נ"ל דאין התחלה לקושיא זו, דרב חסדא דינא קמ"ל אי הוה בירושלים מים חמין כחמי טבריה, כי באמת שלמה המלך ע"ה היה יכול לעשות כזאת, וכמ"ש במדרש יודע היה שלמה חוט זה הולך לכוש והיה זורע בו פלפלין, חוט זה הולך להודו והיה זורע בו זנגביל, שנאמר ירושלים הבנויה כעיר שחבורה לה יחדיו, ע"ש, ואם כן היה יכול שלמה המלך ע"ה לעשות חמין בירושלים כחמי טבריה, שהיה חופר במקום אחד, שחוט שלו נמשך עד חמי טבריה, והיו המים באותה חפירה חמין כחמי טבריה ממש, אלא דלא עביד הכי משום עולי רגלים, ואפשר להיות לעתיד כן בירושלים ולא יחושו לדבר זה דאכשור דרי, ולא יאמרו כזאת, על כן הדין זה דרב חסדא בבישול הפסח ניתן להאמר. (עכ"ל).

(ו) הגאון החסיד רבי ישראל לרר שליט"א, תירץ לי כי דעת רבנן במסכת שבת (ל"ט ע"א) שדין חמי טבריה כדין תולדת חמה. והמבשל בהם בשבת אינו עובר על איסור מבשל.

אם כן, יתכן לומר שכונת הגמרא בפסחים באומרה: המבשל קורבן פסח

בפרשתנו פרשת פנחס (במדבר כ"ח, ט"ז) כתוב: ובחודש הראשון בארבעה עשר יום לחודש פסח לה'.

הנה במסכת פסחים (מ"א ע"א) מובא: "אמר רב חסדא: פסח שבישלו בחמי טבריה - חייב, שעבר משום צלי אש".

ויש להקשות כיצד תיתכן מציאות של בישול פסח בחמי טבריה, והלא אין הפסח נאכל אלא בירושלים, ואם הביאוהו לטבריה על מנת לבשלו בחמי טבריה, הרי שהוא נפסל משום "יוצא", ואם הביאו בכלי מים מחמי טבריה לירושלים, על מנת לבשל בהם את הפסח, הרי כלי שני אינו מבשל, ובס"ד נביא בזה עשרה תירוצים.

(א) בעל ה"אגלי טל" (מלאכת אופה ט"ו, ב'), כתב ליישב עפ"י דברי הט"ז (יו"ד סוף סימן צ"ב) שכתב שכאשר אדם שואב מים בכלי מחמי טבריה חשוב כלי זה ככלי ראשון גם לאחר שהוציאו מהמים.

ולפי זה תיתכן אפשרות של בישול קורבן פסח במים שמקורם בחמי טבריה. אם יקח את הכלי ששאב בו את המים ויטמינהו בבגדים לשמר את חומו, ויביאהו לירושלים, ויבשל בכלי זה את קורבן הפסח.

וע"ע בקובץ "נזר התורה" אדר תש"ע (עמודים שי"ח-שי"ט) מה שהובא בזה עוד בשם האבני נזר.

(ב) עוד כותב (שם) בעל ה"אגלי טל" ליישב דמייירי באופן בו שאב אדם מים מחמי טבריה וטמנם בדבר המוסיף הבל, ומכח הוספת ההבל העלו המים בעבוע (רתיחה), במקרה שכזה חשוב הכלי כעומד על גבי האש. ובמצב זה יש בכוחם של המים לבשל כל דבר. - הרי לפנינו אפשרות נוספת בה ניתן לבשל קרבן פסח ממים שמקורם בחמי טבריה.

(ג) בספר "בניהו" על הש"ס לבעל הבן איש חי זצ"ל (פסחים ח' ע"ב) כתב ח"ל: שמעתי מקשים, מכאן משמע דלא נזדמן בירושלים מעיין שמימיו חמין כחמי טבריה, וקשה דלקמן (דף מ"א ע"א) א"ר חסדא פסח שבישלו בחמי טבריה חייב, דעבר אקרא דמצריך בפסח צלי, ולא בישול, זה בישול הוי, ואיך יש מציאות לדין זה בעולם, דאם בירושלים אין חמין כחמי טבריה, ואם יבשלו בחמי טבריה

לזכר עולם יהיה צדיק
 רביה"ק אברהם חיים זי"ע
 בן רביה"ק אהרן זצ"ל
 בעל חוקי חיים
 נלב"ע ה אלול תשעב

לזכר עולם יהיה צדיק
 כבוד קדושת מרן צדיק יסוד עולם
 רבי אברהם מתתיהו זי"ע
 בן הרה"ק מנחם נחום זי"ע

לעילוי נשמת
 הרבנית בתיה חיה ע"ה
 א"ח רביה"ק זי"ע ב' חוקי חיים
 בת הרה"ק רבי מרדכי מזוועהיל זצ"ל
 נלב"ע י"ח תמוז תש"ע

לזכר עולם יהיה צדיק
 הרה"ק מאיר מאפטא זי"ע
 בן הרה"צ שמואל זצ"ל
 נלב"ע כה תמוז
 ת. נ. צ. ב. ה.

משטפנשט
 יא"צ כא תמוז
 זכותו יגן עלינו ועכ"א
 ת. נ. צ. ב. ה.

לזכר עולם יהיה צדיק
 הרה"ק שלמה מקרלין זי"ע
 בן הרה"צ מאיר הלוי זצ"ל
 נלב"ע כב תמוז
 ת. נ. צ. ב. ה.